

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Кафедра психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін факультету забезпечення оперативно-службової діяльності

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВОК 11.2 «ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ»
ОПП «Психологія»**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 053 «Психологія»

Форма навчання: денна

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Історія Державної прикордонної служби України» є вибірковою для вивчення ОПП «Психологія». Вивчається протягом 2-го семестру на кафедрі психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Історія Державної прикордонної служби України» – надання курсантам знань про найважливіші проблеми історії України в галузі прикордонного будівництва – формування державного кордону та його охорони, ознайомлення їх з історією цього процесу та з різними підходами та концепціями. Засвоєння цих знань сприятиме формуванню у курсантів державницької позиції, патріотизму, громадянської відповідальності та світогляду, орієнтованого на загальнолюдські гуманістичні цінності.

Завдання навчальної дисципліни:

формування у курсантів розуміння історичного минулого українського народу та його подвижницької праці й боротьби за цілісність та незалежність етнічної території, сучасного стану, проблем і відносин у прикордонній сфері;

розкриття сучасних підходів до складних проблем в історії українського народу, що не мали адекватного висвітлення до недавнього часу або були об'єктами ідеологічних перекручень;

сприяння формуванню у курсантів почуття патріотизму, етнонаціональної самосвідомості та інтересу до культури і традицій прикордонного відомства й українського народу;

формувати у курсантів гуманістичний світогляд, національну свідомість, збагачувати патріотичні почуття, утверджувати моральні людські цінності добра, совісті, честі;

підвищувати загальний культурний та інтелектуальний рівень курсантів;

сприяти самовихованню курсантів, допомогти їм усвідомити своє місце в житті та суспільстві.

Курсант, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен:

знати:

- основні етапи українського етногенезу та етнічної історії;
- історію української державності, основні етапи боротьби за національну незалежність;
- історію формування етнічної та державної території;
- історію розбудови державного кордону;
- історію створення та розвитку прикордонних структур на українських теренах;
- місце та роль Державної прикордонної служби в системі національної безпеки України;

уміти:

- оперувати основними поняттями та категоріями історії та суспільних наук;
- застосовувати історичні знання для аналізу процесів і явищ життя суспільства;
- використовувати історичні знання у практичній діяльності;

- орієнтуватися в процесах формування та розвитку таких державних інститутів, як державний кордон та прикордонна варта;
- аналізувати культурно-прикордонні феномени різних регіонів;
- застосовувати історичні знання при аналізі проблем прикордоння та питань пов'язаних з порушенням державного кордону, зіставляти різні точки зору, обґрунтовувати свою думку;
- працювати з навчальною та історичною літературою, джерелами;
- готувати виступи, доповіді, повідомлення, інформації, проводити диспути на суспільно-політичні та інші теми;

ознайомитись з:

- теоріями та концепціями різних історичних шкіл та напрямків щодо проблем розвитку української державності; державних інститутів: державний кордон та прикордонна варта;
- формуванням її державних кордонів, створення прикордонних структур;
- подіями та фактами історії України, її стосунків з суміжними державами;
- теорією, історією та проблемами розвитку державного кордону України;
- теорією, історією та проблемами розвитку прикордонної варти українських земель та держав;
- рекомендованою літературою з предмету.

ВИКЛАДАЧІ:

Відповідно до форми А-4.03.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Методика вивчення дисципліни передбачає врахування взаємозв'язків тем курсу з поняттями, термінами і категоріями історичних дисциплін у процесі вивчення яких курсанти могли б отримати теоретичне розуміння сутності та природи історичних процесів.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Навчальні аудиторії кафедри, ноутбук, мультимедіа-проектор, історичні карти, модульне середовище кафедри.

Вивчення курсу не потребує використання спеціального програмного забезпечення, крім загальнонавчаних програм і операційних систем.

Програмне забезпечення: модульне середовище академії – <https://10.241.24.43/course/index.php?categoryid=23>.

ТРИВАЛІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КУРСУ

Курс	Семестр	Кількість кредитів ECTS	Кількість годин																		Форми підсумкового контролю			
			Загальна	Усього аудиторних занять	Аудиторна робота										Індивідуальна робота						Самостійна робота	Екзамен	Диференційований залік	Залік
					лекції	групові заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	семінари	рольові ігри	контрольна робота	індивідуальні заняття	*модульний контроль	підсумковий контроль	Усього	реферат	конспект з теми	переклад текстів	розрахункове завдання	курсова робота				
за денною формою навчання																								
I	II	4	120	78	40				34				4	20	14	6					22		+	
Усього за дисципліну		4	120	78	40				34				4	20	14	6					22		+	

Основні методи навчання: МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.2; МН3.4; МН3.5; МН4.1; МН4.2; МН4.3. МН4.4.

Основні методи контролю навчальних досягнень: МК1.1; МК2.1; МК2.2; МК2.3; МК2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК3.3; МК4.1.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ КУРСАНТАМИ

Шифр	Компетентність	Методи контролю
Загальні компетентності		
ЗК-4	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	МК1.1; МК2.1; МК2.2; МК2.3; МК2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК3.3; МК4.1.
ЗК-5	Здатність до адаптації та дії у новій ситуації, бути критичним і самокритичним.	МК1.1; МК2.1; МК2.2; МК2.3; МК2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК3.3; МК4.1.
ЗК-10	Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	МК1.1; МК2.1; МК2.2; МК2.3; МК2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК3.3; МК4.1.
Фахові компетентності спеціальності		
ФК-4	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.	МК2.1; МК2.2; МК2.3; МК2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК3.3; МК4.1.
ФК-7	Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.	МК2.1; МК2.2; МК2.3; МК2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК3.3; МК4.1. МК4.2.
ФК-11	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	МК2.1; МК2.2; МК2.3; МК2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК3.3; МК4.1.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ КУРСАНТАМИ

Шифр	Програмні результати навчання	Методи навчання	Оцінювання
ПРН-4	Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	МН1.1; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.2; МН3.4; МН4.1; МН4.2; МН4.3. МН4.4.	МК2.1; МК2.2; МК3.3.
ПРН-8	Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.	МН1.1; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН2.1; МН2.2;	МК2.1; МК2.2; МК3.3.

Шифр	Програмні результати навчання	Методи навчання	Оцінювання
		МН3.4; МН4.1; МН4.2; МН4.3. МН4.4.	
ПРН-13	Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.	МН1.1; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.2; МН3.4; МН4.1; МН4.2; МН4.3. МН4.4.	МК2.1; МК2.2; МК3.3.
ПРН-14	Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, в тому числі демонструвати лідерські якості.	МН1.1; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.2; МН3.4; МН4.1; МН4.2; МН4.3. МН4.4.	МК2.1; МК2.2; МК3.3.
ПРН-15	Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	МН1.1; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.2; МН3.4; МН4.1; МН4.2; МН4.3. МН4.4.	МК2.1; МК2.2; МК3.3.
ПРН-17	Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.	МН1.1; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.2; МН3.4; МН4.1; МН4.2; МН4.3. МН4.4.	МК2.1; МК2.2; МК3.3.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

№ теми	Найменування теми	Кількість год.	Номери, вид занять та кількість годин									Місяці	Номери тем, занять та кількість годин	Кількість год.	
			1	2	3	4	5	6	7	8	9				
1	Зародження прикордонної варти на землях України	8	Л2	Сз2	Л2	Сз2						01	1/1Л(2); 1/3Л(2); 2/1Л(2); 2/3Сз(2)	1/2Сз(2); 1/4Сз(2); 2/2Л(2);	14
2	Охорона кордонів Київської і Галицько-Волинської Русі	10	Л2	Л2	Сз2	Л2	Сз2					02	2/4Л(2); 3/1Л(2); 3/3Л(2); 3/5Л(2)	2/5Сз(2); 3/2Сз(2); 3/4Сз(2);	14
3	Кордони України та особливості їх охорони в епоху пізнього середньовіччя	12	Л2	Сз2	Л2	Сз2	Л2	Сз2				03	3/6Сз(2); 4/2Л(2); 4/4Сз(2); 5/2Сз(2)	4/1Л(2); 4/3Сз(2); 5/1Л(2);	14
4	Організація прикордонної варти на кордонах України у кінці XVIII - на початку XX ст.	8	Л2	Л2	Сз2	Сз2						04	6/1Л(2); 6/3Сз(2); 6/5Сз(2); 6/7Сз(2)	6/2Л(2); 6/4Л(2); 6/6Л(2);	14

5	Боротьба за українську державність та спроби організувати прикордонну охорону в 1917-1920 роках	4	Л2	Сз2								05	7/1Л(2); 7/2Сз(2); 7/3Л(2)	6
6	Формування кордонів Радянської України та забезпечення їх охорони	14	Л2	Л2	Сз2	Л2	Сз2	Л2	Сз2			06	7/4Л(2); 7/5Сз(2); 7/6Л(2)	6
7	Кордони та прикордонні структури незалежної держави Україна	18	Л2	Сз2	Л2	Л2	Сз2	Л2	Л2	Сз2	Сз2	07	7/7Л(2); 7/8Сз(2); 7/9Сз(2). ДЗ 4.	10
Диференційований залік		4	ДЗ4											
Всього		78										Усього		78

Умовні скорочення:

Лекція – Л. Семінарське заняття – Сз. Диференційований залік – ДЗ.

Заняття, що обов'язкове для оцінювання – 5/2Сз2

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література*
1	2	3	4	5	6
I курс, II семестр					
1			12	Тема 1. Зародження прикордонної варти на землях України	
	1	лекція	2	<u>Охорона кордонів держави, як один з основних чинників її розвитку.</u> 1. Значення охорони територій і кордонів держави для її становлення та розвитку. 2. Основні аспекти діяльності прикордонних структур.	[1.1], с. 9-33; [1.3], с. 316-344.
	2	семінар	2	<u>Необхідність охорони державних кордонів.</u> 1. Сутність, необхідність та значимість прикордонної варти. 2. Основні принципи діяльності прикордонників.	[1.1], с. 9-33; [1.3], с. 316-344.
	3	лекція	2	<u>Зародження прикордонної варти на землях України.</u> 1. Зародження інституту прикордонної варти. 2. Перші праукраїнські квазідержави та організація охорони їхніх територій.	[1.1], с. 34-43; [1.2], с. 36-49; [1.5], с. 9-38; [2.3], с. 7-11.
		самостійна робота	2	1. Прикордонники Єгипту та інших стародавніх держав. 2. Велика Китайська стіна. 3. Лаймеси Римської імперії. 4. Прикордонна-фортифікація Візантійської імперії.	[1.1], с. 34-43; [1.2], с. 36-49; [1.5], с. 9-38; [2.3], с. 7-11.
	4	семінар	2	<u>Початки прикордонної служби в Україні.</u> 1. Перші прикордонники. 2. Охорона та захист слов'янами меж своїх територій.	[1.1], с. 34-43; [1.2], с. 36-49; [1.5], с. 9-38.
		індивід. роб.	2	Реферат (тематика вказана в розділі VI)	літ-ра згідно списку

2			18	Тема 2. Охорона кордонів Київської та Галицько-Волинської Русі	
	1	лекція	2	<u>Території та кордони Київської Русі.</u> 1. Формування праукраїнської середньовічної імперії князями Русі. 2. Межі територій Київської Русі та руських князівств у другій половині IX – середині XIII ст.	[1.1], с. 44-48; [1.2], с. 50-84; [1.5], с. 39-84; [2.3], с. 12-16.
	2	лекція	2	<u>Боротьба за території Руського Королівства.</u> 1. Утворення Галицько-Волинської держави. 2. Зміни територій та меж праукраїнської держави впродовж 1199-1349 років.	[1.1], с. 44-48; [1.2], с. 50-84; [1.5], с. 85-91; [2.3], с. 17-19.
	3	семінар	2	<u>Межі розселення українського етносу та території середньовічних праукраїнських держав.</u> 1. Характеристика меж територіальних надбань Київської Русі 2. Кордони земель Руського Королівства.	[1.1], с. 44-48; [1.2], с. 50-84; [1.5], с. 39-91; [2.3], с. 12-19.
		самостійна робота	4	1. Різновиди укріплень Русі. 2. Система деревоземляних валів. 3. Система природніх та штучних прикордонних перепон. 4. Прикордонні поселення Русі.	[1.1], с. 49-77; [1.2], с. 50-84; [1.5], с. 39-91; [2.3], с. 12-19.
	4	лекція	2	<u>Система охорони кордонів у Київській та Галицько-Волинській державах.</u> 1. Створення державної прикордонної служби Великим князем Київської Русі Володимиром Святославовичем у 988 році. 2. Охоронно-оборонні споруди держав Русі. 3. Прикордонники Русі.	[1.1], с. 49-77; [1.2], с. 50-84; [1.5], с. 39-91; [2.3], с. 12-19.
	5	семінар	2	<u>Охорона територій праукраїнських держав у другій половині IX – першій половині XIV ст.</u> 1. Змієві вали. 2. Фортифікації городів. 3. Організація прикордонної варти.	[1.1], с. 49-77; [1.2], с. 50-84; [1.5], с. 39-91; [2.3], с. 12-19.
		індивід. роб	2 2	Реферат (тематика вказана в розділі VI) Конспект по темах.	літ-ра згідно списку

3			20	Тема 3. Кордони України та особливості їх охорони в епоху пізнього середньовіччя	
	1	лекція	2	<u>Українські території та кордони в другій половині XIV-XVIII ст.</u> 1. Території які замешкувала українська людність. 2. Українські військово-державні утворення.	[1.1], с. 78-94; [1.2], с. 85-111; [1.5], с. 92-200; [2.3], с. 20-52.
	2	семінар	2	<u>Кордони українських військово-державних утворень.</u> 1. Території та кордони Запорозької січі. 2. Території та кордони козацької держави – Військо Запорозьке та Гетьманщини. 3. Території та кордони Слобідської України. 4. Території та кордони правобережних козацьких полків у 1684-1699 роках.	[1.1], с. 78-94; [1.2], с. 85-111; [1.5], с. 92-200; [2.3], с. 20-52.
		самостійна робота	4	1. Ландміліція. 2. Засічні лінії. 3. Козацькі засоби для охорони кордонів: бекети; радуги; фігури; могили. 4. Типи прикордонних команд запорожців.	[1.1], с. 95-137; [1.2], с. 112-162; [1.5], с. 92-200; [2.3], с. 20-52.
	3	лекція	2	<u>Охорона українських кордонів колонізаторами.</u> 1. Заходи з охорони кордонів у Великому князівстві Литовському та Польському королівстві. 2. Прикордонні структури Московщини.	[1.1], с. 95-137; [1.2], с. 112-162; [1.5], с. 92-200; [2.3], с. 20-52.
	4	семінар	2	<u>Організація прикордонної варти у Московському царстві.</u> 1. Початки централізованої сторожової служби. 2. Перший статут прикордонної охорони. 3. Розвиток прикордонних структур у XVII - XVIII ст.	[1.1], с. 95-137; [1.2], с. 112-162; [1.5], с. 92-200; [2.3], с. 20-52.
	5	лекція	2	<u>Охорона кордонів в українських військово-державних формуваннях</u> 1. Козацтво на охороні українських земель. 2. Охорона територій у державі Богдана Хмельницького та у Гетьманщині. 3. Прикордонники Слобожанщини.	[1.1], с. 95-137; [1.2], с. 112-162; [1.5], с. 92-200; [2.3], с. 20-52.

	6	семінар	2	<u>Українське козацтво на охороні своїх вольностей та України.</u> 1. Прикордонна інфраструктура українського козацтва. 2. Прикордонна служба українського козацтва.	[1.1], с. 95-137; [1.2], с. 112-162; [1.5], с. 92-200.
		індивід. роб.	2 2	Реферат (тематика вказана в розділі VI). Конспект по темах.	літ-ра згідно списку
4			12	Тема 4. Організація прикордонної варті на кордонах України у кінці XVIII - на початку XX ст.	
	1	лекція	2	<u>Переділ українських земель та встановлення кордонів Російською та Австрійською імперіями.</u> 1. Території та межі України в складі Російської імперії. 2. Українські території в складі Австрійської (Австро-Угор-ї) імперії.	[1.1], с. 138-143; [1.2], с. 163-174; [1.5], с. 201-301; [2.3], с. 53-69.
	2	лекція	2	<u>Прикордонна служба в Україні за часів Російської та Австрійської колонізації.</u> 1. Структури прикордонної варті Російської та Австрійської імперій та діяльність їхніх формувань на території України. 2. Участь прикордонників у військових конфліктах.	[1.1], с. 138-174; [1.2], с. 163-214; [1.5], с. 201-301; [2.3], с. 53-69.
		самостійна робота	2	1. Положення про влаштування воєнної сторожі на кордонах західних губерній від 1811 р. 2. Положення про влаштування прикордонної митної стражі на європейському кордоні від 1827 р. 3. Статутні особливості ОКПС.	[1.1], с. 138-174; [1.2], с. 163-214; [1.5], с. 201-301; [2.3], с. 53-69.
	3	семінар	2	<u>Організація охорони кордонів.</u> 1. Зміни в структурі прикордонної варті на початку XIX ст. 2. Прикордонна сторожа. 3. Окремий корпус прикордонної стражі.	[1.1], с. 138-174; [1.2], с. 163-214; [1.5], с. 201-301; [2.3], с. 53-69.
	4	семінар	2	<u>Розвиток прикордонних структур в Україні та їх функціонування.</u> 1. Структури Окремого корпусу прикордонної стражі на українських теренах. 2. Охорона морських та річкових ділянок кордону.	[1.1], с. 138-174; [1.2], с. 163-214; [1.5], с. 201-301; [2.3], с. 53-69.
		індивід. роб.	2	Реферат (тематика вказана в розділі VI)	літ-ра згідно списку

5			8	Тема 5. Боротьба за українську державність та спроби організувати прикордонну охорону в 1917-1920 роках	
	1	лекція	2	<u>Формування державних територій та організація прикордонної охорони у період боротьби за незалежність (1917-1920 роки).</u> 1. Території та кордони національних держав у 1917-1920 роках. 2. Окремий корпус кордонної охорони.	[1.1], с. 175-194; [1.2], с. 215-234; [1.5], с. 302-351; [2.3], с. 70-90.
		самостійна робота	2	1. Боротьба за українську державу та її території в 1917 р. 2. Визначення Центральною Радою державних кордонів УНР. 3. Поділ етнічних українських територій на 1920 р.	[1.1], с. 175-194; [1.2], с. 215-234; [1.5], с. 302-351; [2.3], с. 70-90.
	2	семінар	2	<u>Спроби злуки етнічних територій та організації їхньої прикордонної охорони у 1917-1920 роках.</u> 1. Кордони України в планах гетьмана П. Скоропадського. 2. Створення та службово-бойова діяльність ОККО.	[1.1], с. 175-194; [1.2], с. 215-234; [1.5], с. 302-351; [2.3], с. 70-90.
		індивід. роб.	2	Реферат (тематика вказана в розділі VI)	літ-ра згідно списку
6			20	Тема 6. Формування кордонів Радянської України та забезпечення їх охорони	
	1	лекція	2	<u>Українська Соціалістична Радянська Республіка, її державна територія і охорона кордону в 1919-1922 роках.</u> 1. Утворення Росією маріонеткової УСРР та визначення її територій. 2. Українські землі в Румунії, Чехословаччині та Польщі.	[1.1], с. 195-199; [1.2], с. 235-242; [1.5], с. 352-362; [2.3], с. 91-111.
	2	лекція	2	<u>Остаточне формування кордонів УСРР – УРСР.</u> 1. Формування кордонів Радянської України в 20-х – 30-х роках. 2. Визначення кордонів у 1945-1954 роках.	[1.1], с. 195-199; [1.2], с. 235-242; [1.5], с. 352-492; [2.3], с. 91-123.
	3	семінар	2	<u>Кордони Радянської України в 1922 – 1954 роках.</u> 1. Кордони УСРР у 1922 р. 2. Зміни кордонів України у 1924-1926 рр. 3. Приєднання українських територій у 1939-1940 рр. 4. Остаточне встановлення кордонів УРСР у 1945-1954 рр.	[1.1], с. 195-199; [1.2], с. 235-242; [1.5], с. 352-492; [2.3], с. 91-123.
		самостійна робота	4	1. Організація охорони морських кордонів. 2. Запровадження службового собаківництва. 3. Впровадження нових форм і методів охорони кордону.	[1.1], с. 195-253; [1.2], с. 243-315; [1.5], с. 352-492;

				4. Відносини радянських прикордонників та місцевих мешканців.	[2.3], с. 91-123.
	4	лекція	2	<u>Прикордонні структури СРСР у Радянській Україні в 20-30-х роках ХХ ст.</u> 1. Остаточне формування організаційної структури прикордонних військ СРСР. 2. Охорона української ділянки державного кордону в 1922-1939 роках.	[1.1], с. 195-212; [1.2], с. 243-271; [1.5], с. 352-492; [2.3], с. 91-123.
	5	семінар	2	<u>Радянські прикордонники на теренах України.</u> 1. Структура прикордонних військ СРСР. 2. Українські прикордонні округи. 3. Службово-бойова діяльність.	[1.1], с. 195-212; [1.2], с. 243-271; [1.5], с. 352-492; [2.3], с. 91-123.
	6	лекція	2	<u>Прикордонники СРСР в оборонних боях та на фронтах Другої світової війни та у післявоєнний період</u> 1. Прикордонники у військових діях Другої світової війни. 2. Прикордонні війська на охороні кордонів після війни.	[1.1], с. 195-253; [1.2], с. 272-315; [1.5], с. 423-557; [2.3], с. 91-123.
	7	семінар	2	<u>Прикордонні війська СРСР у 40-х – 80-х роках ХХ ст.</u> 1. Героїчні подвиги прикордонників у другій світовій війні. 2. Організація найдосконалішої системи охорони державного кордону.	[1.1], с. 195-253; [1.2], с. 272-315; [1.5], с. 423-557; [2.3], с. 91-123.
		індивід. роб.	2	Реферат (тематика вказана в розділі VI)	літ-ра згідно списку
7			26	Тема 7. Кордони та прикордонні структури незалежної держави Україна	
	1	лекція	2	<u>Незалежна Україна та її державний кордон.</u> 1. Проголошення незалежності та формування державного кордону. 2. Сучасний стан державного кордону України.	[1.1], с. 254-314; [1.4], с. 58-202; [1.5], с. 558-706; [2.3], с. 124-133.
	2	семінар	2	<u>Проблемні аспекти процесу договірно-правового оформлення державного кордону України.</u> 1. Договірно-правове оформлення державного кордону з Білоруською, Польською, Словацькою, Угорською, Румунською республіками.	[1.1], с. 254-314; [1.4], с. 58-202; [1.5], с. 558-706; [2.3], с. 124-133.

			2. Проблеми договірно-правового оформлення державного кордону з Республікою Молдова та Російською Федерацією.	
3	лекція	2	<u>Прикордонні структури в системі національної безпеки України.</u> 1. Забезпечення національної безпеки – основа прогресивного розвитку держави. 2. Задачі прикордонників у забезпеченні національної безпеки України.	[1.1], с. 254-314; [1.4], с. 203-212; [1.5], с. 558-706; [2.4], с. 5-30.
	самостійна робота	4	1. Морська охорона. 2. Прикордонна авіація. 3. Кінологічна служба. 4. Підрозділи для виконання спеціальних завдань.	[1.1], с. 254-314; [1.4], с. 339-453; [1.5], с. 558-706; [2.4], с. 264-375.
4	лекція	2	<u>Створення та розбудова Прикордонних військ України.</u> 1. Основні етапи розвитку ПВУ. 2. Особливості діяльності ПВУ на різних ділянках державного кордону.	[1.1], с. 254-314; [1.4], с. 58-338; [1.5], с. 558-706;
5	семінар	2	<u>Охорона кордонів України – забезпечення її незалежності та прогресивного розвитку.</u> 1. Організація охорони державних кордонів після здобуття незалежності. 2. ПВУ в протидії порушенням законодавства з прикордонних питань.	[1.1], с. 254-314; [1.4], с. 58-338; [1.5], с. 558-706;
6	лекція	2	<u>Державна прикордонна служби України на охороні кордону: стан та перспективи розвитку.</u> 1. Необхідність реформування Прикордонних військ в Державну прикордонну службу України. 2. Розбудова структурних підрозділів ДПСУ.	[1.1], с. 254-314; [1.4], с. 119-527; [1.5], с. 558-706; [2.4], с. 33-375.
7	лекція	2	<u>Державна прикордонна служби України в боротьбі з російською агресією</u> 1. Прикордонники в боях з загарбниками. 2. Служба персоналу ДПСУ на лінії розмежування з ОРДЛО.	[1.1], с. 254-314; [1.4], с. 119-527; [1.5], с. 558-706; [2.4], с. 33-375.
8	семінар	2	<u>Державна прикордонна служби України в умовах сьогодення.</u> 1. Правові основи діяльності ДПСУ. 2. Інтегроване управління кордонами. 3. Завдання та результати службово-бойової діяльності ДПСУ.	[1.1], с. 254-314; [1.4], с. 119-527; [1.5], с. 558-706; [2.4], с. 33-375.

	9	семінар	2	<u>Національна академія Державної прикордонної служби України</u> <u>ім. Богдана Хмельницького</u> 1. Роль академії в формуванні кадрового потенціалу прикордонного відомства. 2. Національна академія ДПСУ ім. Богдана Хмельницького і творення сучасної прикордонної науки.	[1.1], с. 254-314; [1.4], с. 119-527; [1.5], с. 558-706; [2.4], с. 33-375.
		індивід. роб.	2 2	Реферат (тематика вказана в розділі VI). Конспект по темах.	літ-ра згідно списку
Диференційований залік					
		Диференційований залік	4		
		Разом за семестр ауд. годин	78		
		УСЬОГО:	120		

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Базова література

- 1.1. Кабачинський М.І. Історія кордонів України: навчальний посібник. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ імені Б. Хмельницького, 2008. 344 с.
- 1.2. Кабачинський М.І. Історія охорони кордонів України: Монографія. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ імені Б. Хмельницького, 2005. 355 с.
- 1.3. Кабачинський М.І., Бунєєв Т.В., Блощинський І.Г., Сінкевич С.В. Політичні аспекти формування та охорони державного кордону: навчальний посібник. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2015. 400 с.
- 1.4. Кабачинський М.І. На варті рубежів Батьківщини: Прикордонні війська України в 1991-2003 роках. Монографія. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ імені Б. Хмельницького, 2006. 564 с.
- 1.5. Бойко О.Д. Історія України: підручник. 7-е видання, стереотипне. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 720 с.

2. Допоміжна література

- 2.1. Кабачинський М.І. Історія кордонів та прикордонних військ України. Монографія. Хмельницький. Вид-во Хмельницької міської друкарні, 2000. – 216 с.
- 2.2. Прикордонні війська України: історія і сучасність: навчальний посібник. Видання друге, оновлене й доповнене. Хмельницький: Вид-во НАПВУ, 2001. 380 с.
- 2.3. Литвин М. М. Інтегроване управління кордонами: підручник. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2012. 416 с.
- 2.4. Лановик Б.Д. Лазарович М.В. Історія України. Київ, 2001. 380 с.
- 2.5. Григоренко О.П. Історія України. Хмельницький, 2007. 387 с.
- 2.6. Ратич Б.Я., Макогончук Н.В., Гевко О.І. Короткий курс історії України: навчальний посібник. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ імені Б. Хмельницького, 2016. 428 с.

3. Інформаційні ресурси в інтернет (інтранет)

- 3.2. Модульне середовище – <https://10.241.24.43/course/index.php?categoryid=23>.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточне рубіжне та підсумкове оцінювання здійснюється відповідно до положення <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/polozh-otsinka-2020-12.01.-.pdf>.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ»)

Середовище в аудиторії є творчим, відкритим до конструктивної критики.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені терміни. Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, він/вона відпрацьовують навчальні питання та завдання в часи самостійної підготовки та у встановлені

викладачем терміни обов'язково звітують про опанування ними навчального матеріалу. Курсанти, які пропустили більше 30% з тих занять, де було передбачено оцінювання, одержали середньоарифметичну з поточних оцінок нижче 2,60, тобто менше 70% позитивних оцінок від загальної кількості, не відзвітували за індивідуальну та самостійну роботу, до семестрового контролю не допускаються.

У разі коли курсант не виконав умови допуску до складання семестрового контролю, завчасно, але не пізніше трьох робочих днів до складання семестрового контролю, рішенням кафедри йому встановлюється індивідуальний термін ліквідації заборгованості. Якщо курсант (слухач, студент) не ліквідує заборгованість у визначений кафедрою термін, то він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни і в відомості обліку успішності, в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «незадовільно» за національною шкалою, 50 балів за 100-бальною шкалою і FX – за шкалою ЄКТС. При повній відсутності позитивних поточних оцінок, за визначені звітності, і не ліквідації заборгованості у визначений кафедрою термін, курсанту (слухачу, студенту) курс з навчальної дисципліни не зараховується і в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «недопущений» за національною шкалою, 17 балів за 100-бальною шкалою і F за шкалою ЄКТС. В такому випадку курсант (слухач, студент) представляється на засідання Вченої ради факультету, академії і йому пропонується пройти повний курс повторно. У разі відмови розглядається питання про його відрахування з академії.

Дотримання академічної доброчесності

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічним складом передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу)

діяльність;

- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу закладу вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності.

Нормативно-правове забезпечення: <https://nadpsu.edu.ua/osvita/normatyvno-pravove-zabezpechennia/>.

Додаток А
Методи навчання та методи контролю навчальних досягнень

Шифр	Метод навчання
1. Словесні методи	
МН 1.1	Лекція
МН 1.2	Розповідь
МН 1.3	Пояснення
МН 1.4	Бесіда
МН 1.5	Інструктаж
МН 1.6	Дискусія
МН 1.7	Диспут
2. Наочні методи	
МН 2.1	Демонстрація
МН 2.2	Ілюстрація
МН 2.3	Спостереження
3. Практичні методи	
МН 3.1	Лабораторна робота
МН 3.2	Практична робота
МН 3.3	Пробні вправи
МН 3.4	Творчі вправи
МН 3.5	Усні вправи
МН 3.6	Практичні вправи
МН 3.7	Графічні вправи
МН 3.8	Технічні вправи
МН 3.9	Групові вправи
4. Методи самостійного та індивідуального навчання	
МН 4.1	Рецептивний
МН 4.2	Репродуктивний
МН 4.3	Евристичний
МН 4.4	Дослідницький

Шифр	Метод контролю навчальних досягнень
1. Попередній контроль	
МК 1.1	Вибірковий усний
МК 1.2	Фронтальний письмовий
МК 1.3	Фронтальний тестовий
МК 1.4	Фронтальний проблемний
2. Поточний контроль	
МК 2.1	Вибірковий усний
МК 2.2	Колоквіум
МК 2.3	Контрольна робота
МК 2.4	Тестування
МК 2.5	Захист звіту з лабораторної роботи
МК 2.6	Захист звіту з практичної роботи
МК 2.7	Індивідуальна розрахункова робота
МК 2.8	Реферат
3. Рубіжний контроль	
МК 3.1	Фронтальний письмовий
МК 3.2	Фронтальний тестовий
МК 3.3	Фронтальний проблемний
4. Підсумковий контроль	
МК 4.1	Усний
МК 4.2	Письмовий
МК 4.3	Тестовий
МК 4.4	Проблемний